

СТАНОВИЩЕ

за дисертацията „THE CONCEPT OF “PROTOTYPE” AND “FAMILY RESEMBLANCE” IN COGNITIVE SEMANTICS (AN EXPERIMENTAL STUDY)“, представена за защита с цел да се получи образователната и научна степен ДОКТОР

Докторант: Теодора Пападопуло

Написал становището: проф. Енчо Герганов, д-р

Представената за защита дисертация е теоретико-експериментално изследване на проблемите, свързани с мястото и ролята на конструктите „типичност“ и „семеино сходство“ в когнитивната семантика. Темата е в изследователска област, която се развива много интензивно през последните 30-40 години. В този смисъл докторантката е приела предизвикателството да планира и проведе изследване, с което да направи макар и малък принос към тази водеща в когнитивната психология изследователска програма. Дисертационното изследване е структурирано в увод и четири глави. В първите три глави са въведени и анализирани основните теоретични конструкти, с които се оперира в предметната област, и е направен преглед на литературата, в която те се разглеждат както на теоретично, така и на операционно равнище. В четвърта глава е описан собствен експеримент за оценяване типичността на представители на 15 категории в два различни контекста. В теоретичните глави Теодора Пападопуло е проявила завидно умение да проблематизира идеи и постановки и да ги структурира в релефни модели, обхващащи водещите теми и изследвания в съответната по-широка парадигма. Първа глава е посветена на проблемите, свързани с отношението между семантиката на езиковите единици и мисленето. Тук докторантката е разгледала както различните теоретични постановки за семантиката, така и методите за семантичен анализ. Много добре е разгледала значението в качествените подходи, от една страна, и количествените му репрезентации в семантични пространства, семантични полета, семантични клъстърри и смислови отношения в семантични мрежи, от друга страна. Във връзка с това Пападопуло описва и съответните

методи за семантичен анализ, а именно компонентния анализ по семантични примитиви в качествените изследвания на значението и методи за количествени изследвания на семантиката, каквито са факторният анализ, многомерното скалиране, клъстърният анализ и др. Наред с това тя прави аргументирани оценки за продуктивността на тези методи и разглежда изследвания, където те са приложени по най-добрия начин. Проблемите за отношението между езика и мисленето са поставени и обсъдени в силни теоретични контексти във втора глава „Език и мислене“. Тук са обхванати изключително съществени проблемни области, като езиковите универсалии и езиковата относителност, перцептивната категоризация, проблемите на прототипите и семейното сходство, проблемите за сходството в семантиката изобщо и класическия контрастивен модел на Тверски за описание свойствата на сходството по-специално, езикът и когнициите в когнитивната семантика и др. Тези въпроси са разгледани с необходимата дълбочина и всеобхватност. В трета глава „Език и памет“ са представени класическите модели за представяне на смислова информация в семантичната памет, като мрежовият модел на Колинс и Куилиан, пропозиционният модел на Андерсън и Бауер, теоретико-множественият модел на Майер и др. Докторантката описва и ключови експериментални изследвания, в които тези модели се верифицират. При представянето на тази разнообразна и значима за когнитивната наука проблематика се откроява богатата ерудиция на Теодора Пападопуло и способността ѝ да организира теории, модели и методи в тематични клъстъри, където по-добре се виждат сходствата и различията между тях и изпъкват най-силните им страни. Собствените експерименти са описани в четвърта глава. В първия експеримент от участниците, представители на две различни културно-езикови общности, се иска да генерират членове на 15 езикови категории, а във втория изследваните лица скалират избрани типични и нетипични членове на категориите по 10-категорийна скала за типичност. Резултатите от втория експеримент във висока степен верифицират резултатите от първия. Така данните, получени и от двата експеримента, потвърждават прототипните ефекти,

които са получавани и в експериментите на други изследователи. Резултатите от двата експеримента щяха да имат по-голяма сила, ако емпиричните данни бяха подложени на статистически тестове за значимост на разликите между средни скалови стойности и проценти, които изразяват по-висока (съответно по-ниска степен на типичност) и сила на ефектите на тези разлики.

В заключение ще обобщя, че докторантката познава много добре теоретичните модели, подходите и експерименталните изследвания в областта на прототипните разлики между представителите на категории обекти, както и по отношение на семантични сходства между тях. Владее методите и технологиите за изследвания в тази област и може да ги прилага успешно в собствени експериментални изследвания.

Въз основа на положителните оценки за качествата на дисертационното изследване и за изследователските умения на докторантката предлагам ДА СЕ ДАДЕ образователната и научна степен ДОКТОР на Теодора Пападопуло. Призовавам и останалите членове на научното жури да гласуват за това предложение.

София, 12 март 2015 г.

Подпис:

/Проф. Енчо Герганов, д-р/